

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,
доценту, д.ю.н. Карині РОСТОВСЬКІЙ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

**офіційного рецензента, кандидата юридичних наук, доцента,
завідувачки кафедри державно-правових дисциплін юридичного
факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Гришиної Наталії Вікторівни на дисертацію Туруті Захара Олеговича
«Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві
України», подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційної роботи. Представлене на рецензування дисертаційне дослідження Туруті З. О. «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України», має важливе значення для розвитку сучасної адміністративно-процесуальної доктрини в Україні та правозастосовної практики. Необхідність комплексного наукового дослідження способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві і проблематики його реалізації в умовах постійного реформування публічного адміністрування, організації та діяльності судової гілки влади, здійснення судочинства у нашій державі обумовлена необхідністю підвищення результативності проведення відповідних реформ, підвищення якості захисту порушених прав через систему адміністративного судочинства, оптимізації організації та функціонування системи адміністративних судів. Відповідно, у сучасній адміністративно-процесуальній доктрині очевидною є доцільність

дослідженими проблематики щодо реалізації способів захисту порушених прав у системі адміністративного судочинства.

У додаток до наведеного, розроблена дисертантом тематика дослідження видається практично важливою через соціальний запит на всебічну доктринальну розробку проблематики захисту прав у публічній сфері та у першу чергу через посередництво адміністративних судів.

З огляду на вищевказане, обрана тематика дисертаційного дослідження Туруті З. О. є актуальною, відповідає вимогам сучасного періоду розвитку Української державності і є важливою для удосконалення сучасної правової доктрини та правозастосовної практики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні, є достатньо аргументованими та підкріплені якісним доктринальним обґрунтуванням.

Структуру дисертації побудовано з урахуванням послідовності вирішення завдань наукового пошуку. Вона є логічною і відповідає обраній тематиці дослідження. Відповідно до поставлених цілей, завдань, об'єкта і предмета дослідження робота складається з переліку умовних позначень, зі вступу, двох розділів (що об'єднують сім підрозділів), висновків і списку використаних джерел.

Так, у вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначається мета, об'єкт і предмет дослідження, його методологічна основа, наукова новизна, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, апробація результатів науково-дослідної роботи.

У першому розділі «Загальнотеоретична характеристика способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві» розкрито основні підходи до розуміння способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України, з'ясовано право на позов у контексті застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві, а також розроблено базові законодавчі засади застосування судом способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві.

У свою чергу, у другому Розділі дисертаційного дослідження, що має назву «Особливості застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України» розкриваються такі аспекти. По-перше, система способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України. По-друге, критерії класифікації способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві. По-третє, судова практика щодо розуміння ефективності способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві. По-четверте, умови застосування способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві.

Сформульовані у роботі висновки автора, авторські пропозиції і рекомендації можуть бути використані як у науковій діяльності при виконанні досліджень з суміжної проблематики у майбутньому, так і у сфері правотворчої і правозастосовної практики.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження.

Наукова новизна наданого на рецензування дисертаційного дослідження полягає у тому, що дисертація є першою у сучасній адміністративно-процесуальній доктрині комплексною науковою працею, в якій надано адміністративно-правову характеристику способам захисту порушених прав в адміністративному судочинстві України та запропоновано науково-обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у цій сфері.

У результаті виконаного наукового дослідження було сформульовано низку актуальних для сучасної юридичної науки висновків, які характеризуються належним рівнем наукової новизни.

Зокрема, особливий професійний інтерес викликають такі наукові здобутки автора:

– уперше запропоновано розуміння системи способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві як чітко впорядкованої сукупності як передбачених, так і не передбачених законом ефективних засобів припинення порушень із боку суб'єктів владних повноважень та інших осіб прав, свобод та законних інтересів, яка передбачає, з одного боку, відповідні можливості для особи звернутися до адміністративного суду і просити про захист

порушених прав способом, що є ефективним та таким, що максимально відповідає суті порушених прав, свобод та законних інтересів, сприяє їх відновленню, відшкодуванню шкоди, а, з іншого боку, створює умови для справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення адміністративним судом спорів у сфері публічно-правових відносин із метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень із боку суб'єктів владних повноважень;

– здійснено доктринальне обґрунтування важливості не зводити концепцію «ефективного захисту права в адміністративному судочинстві України» лише до застосування інших способів захисту прав, свобод та інтересів особи. Ефективний захист прав і свобод повинен повною мірою стосуватися застосування судом усіх способів захисту, що як прямо передбачено законом, так і тих, що ним не передбачено, але які йому не суперечать. У зв'язку з цим, коли йдеться про інший спосіб, який не суперечить закону, то він повинен забезпечувати саме більш ефективний захист, що зменшить довільність його обрання;

– уперше у юридичній науці обґрунтовано підхід до розуміння конкретизованого наповнення змісту інших способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві, що повинно здійснюватися із застосуванням засобів юридичної техніки, пов'язаними з процесуальною аналогією закону чи аналогією права. Такі засоби повинні чітко спиратися на науково-обґрунтовану систему критеріїв такого застосування для досягнення головної мети адміністративного судочинства України;

– сформовано доктринальні підходи щодо поняття способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, що є системою як передбачених, так і не передбачених законом ефективних матеріально-правових засобів примусового припинення порушень із боку суб'єктів владних повноважень та інших осіб прав, свобод та законних інтересів особи, які корелюють з суттю порушеного права та здійснюються адміністративним судом з метою виконання завдань та реалізації основних засад адміністративного судочинства на підставі поданого адміністративного позову у межах відповідної

процесуальної форми, результатом чого є відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів, відшкодування шкоди, а також забезпечення верховенства права, законності, правопорядку, захищеності конституційного ладу та національної безпеки України;

– доведено доцільність практичного впровадження пропозицій щодо удосконалення законодавчої техніки при викладенні положень пункту 10 частини другої статті 245 КАС України та формулювання їх у такому вигляді: «2. У разі задоволення позову суд може прийняти рішення про: 10) застосування іншого способу захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, який не суперечить закону і забезпечує більш ефективний захист таких прав, свобод та інтересів»;

- запропоновано обґрунтування необхідності з метою забезпечення правової визначеності щодо можливості особи у відповідності до закону просити суд про захист прав в інший спосіб внесення змін до частини першої статті 5 КАС України шляхом доповнення останньої пунктом 7: «Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист шляхом: 7) застосування іншого способу захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, який не суперечить закону і забезпечує більш ефективний захист таких прав, свобод та інтересів».

Повнота викладу одержаних результатів. Дисертацію виконано у формі спеціально підготовленого рукопису, який являє собою цілісне закінчене наукове дослідження з обґрунтованими ідеями та висновками. У рукописі дисертації чітко визначено мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет, наведено повну характеристику системи методів, які застосовувались автором у процесі виконання дослідження. Автором застосовувалася система загальнотеоретичних і спеціальних методів наукового пізнання: конкретно-

історичний, формально-догматичний, порівняльно-правовий, метод класифікації, метод аналогії, логіко-юридичний і логіко-семантичний методи.

Дисертація Турутї З. О. характеризується змістовною єдністю наведеного у рукописі емпіричного матеріалу, єдністю змісту, мети та завдань. Матеріал, викладений у розділах дисертації є логічно послідовним, інформативним, системним. Висновки дисертації повною мірою презентують наукову новизну роботи, одержані автором результати дослідження та пропозиції практичного характеру щодо удосконалення застосування способів захисту порушеного права у системі адміністративного судочинства в Україні.

Дискусійні положення дисертації. Відзначаючи належний теоретичний рівень представленого на рецензування дисертаційного дослідження Турутї З. О., його практичну значущість та наукову новизну, є підстави констатувати наявність у роботі певних дискусійних та спірних положень, які потребують уточнення та додаткового обґрунтування. Зокрема:

1. У дисертаційному дослідженні (с. 49) автор наголошує на тому, що важливим аспектом інструментальної ролі способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві є те, що вони сприяють тому, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи будуть відповідно до частини другої статті 19 Конституції України діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Разом із тим, виникає питання чи можна вважати способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві самостійним інструментом забезпечення принципу законності діяльності суб'єктів публічної адміністрації, і якщо так, то які саме способи захисту мають найбільше значення для реалізації вимог частини другої статті 19 Конституції України?

2. У підрозділі 1.3 на с. 101 рецензованої роботи автор, розглядаючи процесуальні принципи адміністративного судочинства, наголошує на потребі доповнення процесуальних принципів адміністративного судочинства принципом ефективного захисту порушених прав, свобод та законних інтересів. Хотілося б почути обґрунтовану відповідь дисертанта у чому полягає самостійний зміст принципу ефективного захисту порушених прав, свобод та

законних інтересів і чим він відрізняється від вимог, що вже впливають із принципу верховенства права та інших принципів адміністративного судочинства?

3. Слід позитивно оцінити прагнення автора розширити розуміння системи способів захисту порушених прав за рахунок тих способів, що прямо не передбачено законом (п. 2.1, С. 131-149). Разом із тим, виникає питання про те, чи не призведе реалізація такого підходу, що фактично полягає у суттєвому розширенні системи способів захисту порушених прав, що можуть застосовуватися адміністративним судом, до надмірної суддівської дискреції та порушення принципу правової визначеності?

4. Дискусійним видається твердження автора про те, що висновок експерта у галузі права може бути підґрунтям для недопущення суддівських помилок (с. 200-203). На нашу думку, потребує додаткового обґрунтування питання щодо меж використання такого висновку, оскільки визначення належного способу захисту є безпосередньою функцією адміністративного суду. Водночас важливо не допустити перетворення висновку експерта з допоміжного інструменту на фактичний орієнтир, який обмежуватиме незалежність судді.

Наведені положення не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують наукової цінності рецензованого дослідження.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні теоретичні положення і висновки дисертації викладені у 8 наукових публікаціях, з яких 3 наукові статті у фахових виданнях України, 1 – в іноземному виданні, а також тези 4 доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Означені публікації чітко відображають висновки дослідження, які є достатньою мірою логічними та обґрунтованими.

Відсутність порушення академічної доброчесності. У рукописі дисертаційного дослідження Туруті З. О. відсутні ознаки порушення академічної доброчесності. Автором виконано посилання на використані у процесі виконання роботи джерела наукової інформації та наукові праці здобувача, наведені в анотації. Текст дисертації є оригінальним і таким, що було виконано здобувачем

самостійно, а сформульовані в дисертації положення і висновки базуються на особистих дослідженнях автора, результати яких є оприлюдненими.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації.

Анотацію виконано українською та англійською мовами. Анотація вбирає у себе стислий опис викладеного автором у дисертації емпіричного матеріалу. Опрацювання анотації дисертаційного дослідження дозволяє відзначити її інформативність та спрямованість на повне висвітлення наукової новизни одержаних у процесі виконання дослідження результатів. У анотації не міститься положень, ідей та висновків, які не було зазначено в основному тексті дисертації.

Загальний висновок. Комплексний аналіз змісту дисертаційного дослідження Турутї З. О. «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України» дає підстави констатувати, що автором було виконано усі поставлені завдання наукового пошуку і досягнуто мети дисертаційного дослідження. Наукова новизна дисертаційного дослідження має актуальне практичне значення для оптимізації застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві в Україні. Змістовне наповнення дисертації вирізняється стрункою і зрозумілою архітектонікою викладеного матеріалу, високим рівнем науковості і методологічного обґрунтування наведених положень, доказовістю авторських висновків і пропозицій.

За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційне дослідження Турутї З. О. відповідає спеціальності 081 – Право, а його результати пройшли належну апробацію. Дисертація є самостійною завершеною працею, в якій відсутні порушення академічної доброчесності. Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам.

На підставі викладеного є підстави зробити висновок, що дисертація «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022) «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Турутя Захар Олегович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

Офіційний рецензент:

**завідувачка кафедри державно-правових
дисциплін юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,
кандидат юридичних наук, доцент**

Наталія ГРИШИНА

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 12:18:44 13.08.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія Турутя.docx.p7s
Розмір файлу з підписом: 40.1 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія Турутя.docx
Розмір файлу без підпису: 22.8 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ГРИШИНА НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА
П.І.Б.: ГРИШИНА НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2993213305
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 12:18:43 13.08.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000D8C9B101620EDE07
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
доктору юридичних наук, доценту,
Карині РОСТОВСЬКІЙ
61022, Харків, майдан Свободи, 4

ВІДГУК

офіційного опонента Федчишина Сергія Анатолійовича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри адміністративного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на дисертацію Туруті Захара Олеговича на тему «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Відгук підготовлено на підставі вивчення рукопису дисертації та наукових праць Туруті Захара Олеговича, що опубліковані за темою дисертації.

Актуальність теми дисертаційного дослідження. В сучасних умовах розбудови адміністративного судочинства в Україні, що спрямоване на справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, актуальним дослідницьким завданням є комплексний аналіз теоретико-прикладних аспектів застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві. Це стосується, зокрема, визначення сутності та особливостей способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві, співвідношення їх із суміжними категоріями, встановлення системи, класифікації тощо. Своєю чергою, сьогодні накопичилось і чимало проблем практичного характеру, що пов'язані із застосуванням адміністративними судами способів захисту порушеного права. Судова практика виробила чималий масив підходів до обрання способів захисту

порушеного права в адміністративному судочинстві України, які потребують узагальнення та вивчення з метою внесення пропозицій щодо застосування таких способів на основі чітких науково обґрунтованих критеріїв. Наведені обставини свідчать про актуальність дисертаційної роботи З. О. Туруті, що рецензується.

Крім того, тематика дисертаційного дослідження узгоджується із положеннями низки стратегічних, програмних та інших документів у сфері утвердження прав і свобод людини та громадянина та реформування правосуддя, як-то: Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, яка ратифікована Верховною Радою України 16 вересня 2014 р.; Національна стратегія у сфері прав людини, що затверджена Указом Президента України від 24.03.2021 р.; Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затверджена Указом Президента України від 11.06.2021 р.; Цілі сталого розвитку на період до 2030 року (ціль 16 «Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях»), що схвалені Указом Президента України від 30.09.2019 р.; Національна програма адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС), що поряд з іншим передбачає Дорожню карту з питань верховенства права (постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2026 р.); урядовий пакет реформ під назвою «План України», який визначає реформи у судовій системі (розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 р.) та ін.

Оцінка наукового рівня дисертації, обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Вивчення тексту дисертації та наукових публікацій здобувача свідчить про високий науковий рівень їх виконання. Наукові висновки, теоретичні положення, пропозиції та рекомендації, що сформульовані у дисертаційній роботі та виносяться на

захист, є обґрунтованими та аргументованими. Належна обґрунтованість та достовірність наукових висновків, теоретичних положень, рекомендацій та пропозицій дисертації забезпечується, зокрема:

по-перше, вдалим обранням і використанням у сукупності загально-наукових та спеціально-галузевих способів і прийомів науково-дослідної діяльності (методи аналізу, синтезу, аналогії, моделювання, системно-структурний метод, догматичний, історико-правовий, порівняльно-правовий (синхронний та діахронний), статистичний методи та ін.). Проведений аналіз свідчить про сформовану дослідницьку компетентність здобувача та його здатність вдало обирати та застосовувати методи наукового пізнання у процесі аналізу складних проблем у сфері права, визначення шляхів та перспектив їх розв'язання;

по-друге, опрацюванням довідкових видань, значної кількості наукових праць із теорії права, судоустрою, конституційного, адміністративного, цивільного, адміністративно-процесуального, цивільно-процесуального, господарсько-процесуального та інших галузей права, які стосуються проблематики роботи (Ю. П. Битяка, О. В. Бринцева, Т. Є. Кагановської, О. І. Картузової, О. В. Констанція, В. В. Комарова, О. О. Кота, Д. М. Лук'янця, Д. В. Лученка, О. В. Петришина, Н. Б. Писаренко, С. П. Погребняка, О. Д. Сидельнікова, І. В. Семеніхіна, О. В. Сkochилияс-Павлів, І. В. Спасибо-Фатєєвої, М. М. Тищенко, О. В. Скрипниченко, Т. М. Слінько, Ю. М. Тодики, В. Є. Юринець та ін.). Список використаних джерел нараховує 142 найменування;

по-третьє, вивченням та аналізом значної кількості національних та міжнародних правових джерел, у тому числі Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України, законів України «Про адміністративну процедуру», «Про правотворчу діяльність», «Про національну безпеку України», «Про громадські об'єднання» та ін.;

по-четверте, емпіричною основою дисертаційного дослідження, вивченням і аналізом матеріалів практичної діяльності Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду та інших адміністративних судів, Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини та ін.

Структура дисертаційної роботи є логічною, відповідає поставленим меті та завданням дослідження, дозволяє провести послідовний аналіз теоретико-прикладних проблем, що пов'язані зі способами захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України. Структура дослідження є чіткою та внутрішньо узгодженою, розділи та підрозділи системно пов'язані між собою.

Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів, які охоплюють сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зокрема, у розділі 1 проведено загальнотеоретичну характеристику способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України, у тому числі проаналізовано основні підходи до їх розуміння, право на позов у контексті застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві, законодавчі засади застосування судом відповідних способів захисту та ін. (с. 32-128). Розділ 2 присвячений особливостям застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України, зокрема їх системі, критеріям класифікації, умовам застосування, судовій практиці щодо розуміння ефективності способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві (с. 129-211).

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження. Наукова новизна дисертації полягає в тому, що дисертація є першою у сучасній адміністративно-процесуальній доктрині комплексною науковою працею, в якій надано адміністративно-правову характеристику способам захисту порушених прав в адміністративному судочинстві України та запропоновано науково-обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у цій сфері.

З-поміж найбільш важливих результатів дослідження можна відзначити такі:

– систему способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві запропоновано розуміти як чітко впорядковану сукупність як передбачених, так і не передбачених законом ефективних засобів припинення порушень із боку суб'єктів владних повноважень та інших осіб прав, свобод та законних інтересів, яка передбачає, з одного боку, відповідні можливості для особи звернутися до адміністративного суду і просити про захист порушених прав способом, що є ефективним та таким, що максимально відповідає суті порушених прав, свобод та законних інтересів, сприяє їх відновленню, відшкодуванню шкоди, а, з іншого боку, створює умови для справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення адміністративним судом спорів у сфері публічно-правових відносин із метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень із боку суб'єктів владних повноважень (с. 26, 215);

– обґрунтовано, що система способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві не може обмежуватися самими способами захисту, які хоч і є основою цієї системи, але не виступають як єдиний її компонент. Саме тому доводиться, що наведена система складається з таких елементів: 1) юридичне підґрунтя застосування способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві; 2) до елементів, що входять до системи способів захисту прав і свобод належать самі способи, що мають відповідний потенціал для застосування до конкретних ситуацій у межах порушених прав, свобод та законних інтересів; 3) суб'єкти звернення; 4) суб'єкти, щодо яких ставиться питання про застосування конкретних способів захисту порушених прав; 5) суб'єкти правозастосування (адміністративні суди); 6) об'єкти системи – публічно-правовий спір, який виникає у зв'язку з виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій унаслідок чого відбувається порушення прав, свобод та законних інтересів особи (підрозділ 2.1, с. 27-28, 215);

– право на позов охарактеризовано у контексті застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві. Зроблено

висновок, що позов, будучи підставою для відкриття провадження у справі, її розгляду по суті, винесення судового рішення, виступає важливим інструментом для постановки питання про застосування адміністративним судом способів захисту порушених прав. Узагальнено, що доктринальні положення, які базуються на положеннях чинного адміністративного процесуального закону та враховують аналіз практики адміністративного судочинства, вказують на суттєвий вплив адміністративного позову на діяльність адміністративного суду, у тому числі в аспекті застосування ним способів захисту порушених прав (підрозділ 1.2, с.211-212);

– комплексної характеристики отримав закріплений в КАС України підхід стосовно можливості застосування інших способів захисту, які не передбачено законом, але й йому не суперечать та забезпечують ефективний захист прав і свобод в адміністративному судочинстві (ст.ст. 5, 245 КАС України). Цілком обґрунтовано наголошується, що такий підхід відповідає: по-перше, специфіці публічно-правового спору (п. 2 ч. 1 ст. 4 КАС України); по-друге, специфіці адміністративного судочинства, що відбивається на особливостях розуміння та реалізації принципів змагальності сторін та диспозитивності, які у вказаних умовах доповнюються принципом офіційного з'ясування всіх обставин у справі (с. 213);

– концепцію «ефективного захисту права в адміністративному судочинстві України» запропоновано не зводити виключно до застосування інших способів захисту прав, свобод та інтересів особи. Доводиться, що ефективний захист прав і свобод повинен повною мірою стосуватися застосування судом усіх способів захисту, що як прямо передбачено законом, так і тих, що ним не передбачено, але які йому не суперечать (с. 26-27). Зроблено висновок, що інший спосіб захисту порушених прав, який не суперечить закону повинен забезпечувати не просто ефективний захист прав, свобод та інтересів людини та громадянина, а саме більш ефективний такий захист, що зменшить довільність його обрання, на що небезпідставно звергається увага у межах процесуальної доктрини. З урахуванням викладеного, здобувачем запропоновано доповнити ті

положення КАС України, які стосуються інших способів захисту, таким формулюванням: *«інший спосіб захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, який не суперечить закону і забезпечує більш ефективний захист таких прав, свобод та інтересів»* (с. 127, 213-214);

– способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві класифіковано за низкою критеріїв, завдяки чому знання про види та різноманіття таких способів, їх особливості та взаємозв'язки, отримали більш розвинену та досконалу форму. Такі способи класифіковано: 1) у залежності від їхньої спрямованості на захист та поновлення відповідно прав чи свобод, або законних інтересів; 2) у залежності від спрямованості на захист конкретної групи прав і свобод; 3) у залежності від виду органів публічної влади щодо нормативно-правових актів чи індивідуальних актів, а також дій чи бездіяльності ставиться питання про їх протиправний характер; 4) у залежності від виду акту щодо якого ставиться питання про його протиправність тощо (підрозділ 2.2, с. 215-216);

– сформульовано авторський підхід, у відповідності до якого конкретизоване наповнення змісту інших способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві повинно здійснюватися із застосуванням засобів юридичної техніки, пов'язаними з процесуальною аналогією закону чи аналогією права. Наголошено, що такі засоби повинні чітко спиратися на науково-обґрунтовану систему критеріїв такого застосування для досягнення головної мети адміністративного судочинства України (с. 27). Зроблено висновок, що адміністративний суд повинен мати чіткий алгоритм дій для формулювання та застосування інших способів захисту порушених прав. Варто підтримати висновок здобувача, що для конкретизованого наповнення змісту інших способів захисту порушеного права слід виходити із можливості застосування аналогії закону та аналогії права. Аналогія закону та аналогія права у цьому випадку виступають тими засобами юридичної техніки, саме за посередництвом яких адміністративний суд має змогу сформулювати та

застосувати інший спосіб захисту порушеного права, який буде ефективним щодо конкретної ситуації та таким, що не суперечить закону (підрозділ 2.4, с.217);

– узагальнено судову практику щодо розуміння ефективності способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві (підрозділ 2.3). На підставі аналізу сформульовано критерії застосування способів захисту порушених прав: 1) легітимна мета, що суттєвим чином повинна корелювати з суттю порушених прав і свобод; 2) наявність відповідного порушення суб'єктом владних повноважень прав, свобод або законних інтересів особи на момент її звернення до адміністративного суду; 3) реальність порушення індивідуальних та конкретизованих прав і свобод; 4) наявність матеріально-правової заінтересованості позивача, що передує розгляду питання стосовно правомірності рішення, яке оскаржується; 5) наявність спору, що базується на порушеному праві, яке підлягає судовому захисту; 6) дотримання пропорційності між пропонованими, а в подальшому і застосованими адміністративним судом способами захисту порушених прав та поставленою метою; 7) доведеність та обґрунтованість застосування відповідних способів захисту – йдеться про обґрунтованість як на рівні позову, так і в подальшому на рівні рішення адміністративного суду (в останньому випадку рівень обґрунтованості повинен бути значно вищим); 8) забезпечення максимально дієвого поновлення порушених прав за існуючого законодавчого регулювання; 9) адекватність фактичним обставинам справи; 10) не суперечливість докорінній сутності позовних вимог, визначених особою, що звернулася до суду; 11) узгодженість із обов'язком суб'єкта владних повноважень діяти виключно у межах, порядку та способу, передбаченого законом; 12) наявність в особи, яка звернулася з позовом, суб'єктивного матеріального права або законного інтересу у його розумінні органом конституційної юрисдикції, на захист якого подано позов; 13) забезпечення через застосування конкретного способу захисту поновлення порушеного права, а у разі неможливості такого поновлення – гарантування можливості отримати відповідну компенсацію; 14)

повне забезпечення мети правосуддя та дотримання процесуальної економії (с. 179, 205-206, 216-217).

Заслуговують на увагу та схвалення й низка інших сформульованих у дисертації висновків, теоретичних положень та пропозицій щодо вдосконалення КАС України у контексті регулювання способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві (щодо концептуальної побудови законодавчих засад захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, стосовно доцільності внесення змін до ч. 1 ст. 5 та п. 10 ч. 2 ст. 245 КАС України та ін.).

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у тому, що матеріали та висновки дисертації можуть бути використані: а) *у науково-дослідній діяльності* – як основа для подальшого дослідження питань адміністративного судочинства та способів захисту порушених прав; б) *у навчально-освітньому процесі* – для підготовки нових та удосконалення наявних навчальних та методичних матеріалів з адміністративного права та процесу, адміністративного судочинства, порівняльного адміністративного права, юридичної техніки та викладання відповідних навчальних дисциплін; в) *у правотворчості* – для подальшого удосконалення законодавства про адміністративне судочинство України; г) *у правозастосуванні* – для практичної реалізації норм і положень законодавства про адміністративне судочинство України в аспекті застосування способів захисту порушених прав.

Повнота висвітлення положень дисертації в опублікованих працях здобувача та апробація. Положення дисертаційної роботи знайшли достатньо повне відображення у наукових працях, опублікованих здобувачем. Основні положення й результати роботи викладені у 8 публікаціях здобувача, серед яких: 3 одноосібні наукові статті у виданнях України, що визначені як фахові з юридичних наук; 1 одноосібна стаття у зарубіжному науковому журналі; 4 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях і круглих столах. Результати дисертаційного дослідження належним чином апробовані.

Оцінка мови та стилю дисертації, відповідність її змісту

спеціальності, із якої вона подається до захисту. Дисертація виконана українською мовою відповідно до вимог, що законодавчо встановлені для здобувачів ступеня доктора філософії. Стиль викладення матеріалу – науковий. Текст роботи відзначається послідовністю, структурною логікою викладу, системним підходом до аналізу проблематики та належною аргументованістю положень. Дослідження способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України є напрямом, що відповідає спеціальності 081 «Право».

Дотримання академічної доброчесності, а також оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації. Вивчення рукопису та анотації дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок стосовно їх ідентичності та не дає підстав констатувати допущення дисертантом фактів академічного плагіату або інших порушень вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей тощо.

Дискусійні положення та зауваження. Загалом позитивно оцінюючи проведену наукову роботу та визнаючи її завершений характер і вагоме науково-практичне значення, можна виокремити деякі дискусійні положення, які потребують уточнення та додаткових пояснень під час захисту.

По-перше, здобувач наводить дефініцію «способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві» та характеризує їх як матеріально-правові засоби «примусового припинення порушень» прав, свобод та законних інтересів особи (с. 27, 214-215 та ін.). Наведена позиція видається дискусійною, адже не всі способи захисту, закріплені КАС України, передбачають безпосереднє «примусове припинення порушень» прав, свобод та законних інтересів. Наприклад, стягнення з відповідача – суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю (п. 6 ч. 1 ст. 5 КАС України), не передбачає «примусового припинення порушень», а є засобом компенсаційного характеру

тощо. У зв'язку з цим вважаємо, що наведена вище авторська позиція потребує додаткового обґрунтування.

По-друге, на с. 100 дисертації здобувач пропонує доповнити перелік процесуальних принципів адміністративного судочинства принципом «ефективного захисту порушених прав, свобод та законних інтересів», підкреслюючи, що це сприятиме ефективному і належному застосуванню способів захисту порушених прав і свобод особи. Наведена позиція зауважень не викликає, але потребує уточнення авторського бачення: а) стосовно змісту принципу «ефективного захисту порушених прав, свобод та законних інтересів», який пропонується закріпити в КАС України; б) щодо співвідношення (розмежування) пропонованого здобувачем принципу з іншими принципами адміністративного судочинства, які врегульовані в КАС України.

По-третьє, у дисертації здобувач навів ґрунтовну теоретичну характеристику способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України, проаналізував їх сутність та особливості, систему, критерії класифікації тощо, акцентував увагу на невичерпному характері врегулювання їх переліку в КАС України. У свою чергу, вважаємо, що дисертаційна робота лише б виграла, якби здобувач більше уваги приділив характеристиці таких способів захисту (їх специфіки, видів, особливостей застосування тощо) з огляду на вид права, яке порушується (як-то права на публічну службу, права на мирні зібрання, права на доступ до публічної інформації тощо).

Однак, наведені вище критичні міркування носять уточнюючий характер та стосуються переважно дискусійних питань теми дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має вагоме науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, які становлять нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання і сприяють вдосконаленню способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційне дослідження З. О. Туруті на тему «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України» є актуальною самостійною завершеною кваліфікаційною працею, у якій здобувачем на підставі самостійних досліджень отримано нові науково обґрунтовані результати, що забезпечують вирішення конкретного наукового завдання, яке має істотне значення як для правничої науки, так і для практики адміністративного судочинства. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та підготовлена з дотриманням вимог академічної доброчесності.

Таким чином, дисертаційна робота «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2019 р. № 283, від 19 травня 2023 р. № 502, від 3 травня 2024 р. № 507, від 8 квітня 2025 р. № 426), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341, від 19 травня 2023 р. № 502 та від 3 травня 2024 р. № 507), а її автор – Турутя Захар Олегович, заслуговує на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого**

Сергій ФЕДЧИШИН

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 17:39:45 16.08.2026

Назва файлу з підписом: Відгук_Федчишин.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 40.2 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук_Федчишин.docx
Розмір файлу без підпису: 36.4 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ФЕДЧИШИН СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ
П.І.Б.: ФЕДЧИШИН СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 3157319952
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 17:39:45 16.08.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000366A3501F2F62407
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
доктору юридичних наук, доценту,
Карині РОСТОВСЬКІЙ
61022, Харків, майдан Свободи, 4

ВІДГУК

офіційної опонентки, докторки юридичних наук, доцентки, професорки кафедри права факультету права закладу вищої освіти «Український католицький університет» Писаренко Надії Борисівни на дисертацію Туруті Захара Олеговича *«Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України»*, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 – «Право» за спеціальністю 081 – «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження

1. Дослідження присвячене визначенню сутності способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві, їх класифікації й окресленню умов застосування.

Дисертант досліджує способи захисту порушеного права, які зазначені у Кодексі адміністративного судочинства України. Його увага прикута також і до тих способів, що відсутні у нормативному переліку, однак у певних випадках мають бути застосовані для здійснення завдання судочинства – ефективного захисту прав, свобод чи інтересів особи від порушень з боку суб'єкта владних повноважень.

Отже, актуальність даного напряму наукового пошуку підтверджується його практичною значущістю: з одного боку, реалізація сформованих у роботі наукових висновків спрямована на зміцнення впевненості особи в тому, що її конфлікт з суб'єктом владних повноважень буде розв'язаний й у разі порушення прав їх буде поновлено; з іншого – сформульовані висновки можуть бути у пригоді суддям, яких уповноважено при вирішенні публічно-правових

спорів застосовувати ефективний спосіб захисту, почасти відхилившись від вимог, визначених позивачем.

2. Проблема визначення ефективного способу захисту порушеного права завжди залишалася актуальною. В умовах війни вона набуває особливого значення: особа очікує підтримки та допомоги від держави, особливо тоді, коли вважає, що окремі її представники порушують права. Тому пошук шляхів розв'язання цієї проблеми потребує глибокого теоретичного осмислення, ретельного аналізу правозастосовної практики, а також вироблення обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення чинного правового регулювання у відповідній сфері.

3. Дана тематика вже привертала увагу науковців, але наявні праці переважно зосереджені на вивченні окремих її питань або підготовлені до запровадження нової редакції Кодексу адміністративного судочинства України. Відтак комплексне теоретико-практичне дослідження способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві на сьогодні є актуальним, що й зумовлює наукову значущість виконаного дослідження.

Закономірним з огляду на актуальність теми є **зв'язок** дослідження з науковими програмами та стратегіями, на які воно спрямовано. Дисертація виконана відповідно до: положень Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021) та плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 р. р. (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 р. № 756-р); Стратегії забезпечення державної безпеки (Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020); пріоритетними напрямками фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, визначених у Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 р. р., що затверджена постановою загальних зборів академії від 26 березня 2021 р. № 12-21, та Стратегії розвитку системи

правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 р. р., затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій, представлених в дисертаційному дослідженні, їх наукова новизна

Належний рівень обґрунтованості результатів дослідження зумовлений здійсненими у межах роботи узагальненням та аналізом різноманітних джерел, серед яких вагоме місце посідають рішення Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини, Верховного Суду, а також місцевих та апеляційних адміністративних судів. Дисертант використав наукові праці правознавців, присвячені питанням адміністративного процесу та інших галузевих правових наук. Нормативну основу дослідження становлять Конституція та закони України, рекомендаційні документи та стандарти міжнародних організацій. Зауважу, що найважливіші висновки та пропозиції, сформульовані дисертантом, ґрунтуються на аналізі судової практики адміністративних судів щодо застосування способів захисту прав, порушених рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єктів владних повноважень. Це дало змогу автору сформулювати пропозиції щодо внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України.

Переконливість висновків і пропозицій, презентованих дисертантом, підкріплюється також раціональною та внутрішньо узгодженою структурою роботи. Дисертація складається зі вступу, 2-х розділів, поділених на сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертації, встановлено її зв'язок з програмами та стратегіями, на реалізацію яких спрямовано дослідження, а також визначено мету і завдання, об'єкт, предмет та методологію дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення його результатів, наведені дані про наукові публікації дисертанта.

Розділ 1 *«Загальнотеоретична характеристика способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України»* об'єднує підрозділи, в яких автор описав основні підходи до розуміння способів захисту

порушеного права в адміністративному судочинстві, вивчив право на позов у контексті вжитку цих способів, надав характеристику законодавчим засадам їх застосування.

Дисертант розпочав з дослідження способів захисту крізь призму реалізації особами права на звернення до суду; у подальшому він оглянув способи через діяльність суду, що спрямовується на ефективний захист порушених прав. Такий підхід дозволив констатувати, що ініціатива особи, яка виявляється у зверненні до суду із позовом, є відправним механізмом, що обумовлює вибір судом способу захисту права, про порушення якого заявляє позивач. Іншими словами, у позові фіксують вимогу з вказівкою на певний спосіб захисту, проте саме суд, будучи суб'єктом правозастосування, обирає такий спосіб.

В цьому ж розділі автор здійснив порівняльний аналіз положень 3-х процесуальних законів – Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального та Господарського процесуального кодексів України, а також звернувся до правил Цивільного кодексу України. На підставі аналізу дисертант дійшов висновку, що специфіка закріплення способів захисту порушених прав в адміністративному процесуальному законі обумовлена дією принципу офіційного з'ясування всіх обставин у справі, що значно відбивається на реалізації в адміністративному судочинстві класичних принципів судового процесу – змагальності сторін та диспозитивності.

У розділі 2 *«Особливості застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України»* окреслено систему досліджуваних способів, здійснено спробу віднайти критерії класифікації й вирізнити види способів, а також встановлено умови їх застосування.

Під системою способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві дисертант запропонував розуміти впорядковану сукупність як передбачених, так і непередбачених законом засобів припинення порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Така система охоплює надану особі можливість звернутися до адміністративного суду і просити про захист

порушених прав способом, що, на її погляд, є ефективним; до такої системи, за позицією автора роботи, належать також нормативно визначені умови для справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення адміністративним судом публічно-правового спору.

У підсумку дисертант, зокрема через вивчення та узагальнення судової практики, аргументував позицію, згідно з якою систему способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві варто сприймати через такі її складники: 1) юридичне підґрунтя для застосування способів захисту; 2) самі способи, що мають визначений потенціал для конкретної ситуації з метою поновлення певних прав, свобод чи інтересів; 3) суб'єкти звернення; 4) суб'єкти, щодо яких ставиться питання про застосування конкретних способів захисту; 5) суб'єкти правозастосування (адміністративні суди); 6) об'єкт системи – публічно-правовий спір, що виник у зв'язку з неналежним виконанням суб'єктом владних повноважень властивих йому функцій.

Деякі із наведених складників автор роботи проаналізував з метою окреслення умов застосування способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві.

Серед **нових положень, висновків і пропозицій**, що відображені у дисертації й заслуговують на підтримку, зазначимо наступні.

1. Позитивно відзначу теоретичні розвідки дисертанта, що употужнили підхід, за якого позов вважають єдиною ланкою між волевиявленням особи щодо захисту її прав, свобод чи інтересів й діяльністю суду у напрямі такого захисту (сторінка 65 і далі). Цей підхід дозволяє сформулювати чітке уявлення про те, що адміністративний суд, спираючись на класичні принципи судового процесу, в разі задоволення позову має все-таки відіграти роль не стільки арбітра, скільки гаранта поновлення права, про захист якого просив позивач.

Подібні теоретичні розвідки спонукають до продовження важливої і, як виявляється, нескінченної наукової дискусії про те, хто обирає спосіб захисту – позивач чи суд. Дисертант аналізує цікаві публікації, що живлять цю дискусію (зокрема, наукову статтю судді К. Пількова *«Способи захисту прав в суді:*

проблеми сучасної гібридної моделі» (сторінки 33, 95 та інші)), й пропонує свій аргументований висновок: позивач визначає вимогу з вказівкою на певний спосіб захисту, проте саме суд, будучи суб'єктом правозастосування, обирає такий спосіб (сторінка 75 і далі).

2. Виваженою і переконливою виглядає позиція автора не зводити концепцію ефективного судового захисту прав, свобод чи інтересів особи лише до застосування інших, ніж перелічені в адміністративному процесуальному законі, способів. На його переконання, ефективний захист повинен виявлятися у застосуванні судом усіх способів, що як прямо передбачені законом, так і тих, що ним не передбачені, але які йому не суперечать. Отож, коли йдеться про інший спосіб, який не суперечить законові, то він повинен забезпечувати *більш* ефективний захист, що знизить вірогідність довільного його (способу) обрання (сторінка 80 і далі).

З огляду на зазначене дисертант пропонує змінити відповідні чинні положення Кодексу адміністративного судочинства України, передбачивши, що захист порушених прав, свобод чи інтересів особи, яка звернулася до суду, може здійснюватися *судом* також в інший спосіб, який не суперечить законові і забезпечує *більш* ефективний їх захист від порушень з боку суб'єкта владних повноважень (сторінка 120 та інші).

3. На розвиток наведеної вище позиції автор дисертації зауважує, що нині Кодекс адміністративного судочинства України формує модель, відповідно до якої вибір іншого способу захисту прав, свобод чи інтересів є прерогативою суду, а не особи: особа має право просити суд про застосування способів захисту, які передбачені у Кодексі; натомість суд може такий захист здійснити в інший спосіб, який не суперечить законові та забезпечує ефективний захист порушених прав (сторінка 121 та інші).

І хоча у процесуальному праві діє загальна концепція, згідно з якою особі дозволено все, що не зборонено законом, варто визнати достатніми аргументи дисертанта, якими підкріплюється доцільність внесення доповнень до

Кодексу, що визначатимуть право позивача просити суд про захист його прав, свобод чи інтересів в інший, не передбачений процесуальним законом спосіб.

4. Перспективним і таким, що має значний потенціал для подальших досліджень, видається сформульований автором роботи підхід, відповідно до якого зміст інших способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві може бути визначений через застосування засобів юридичної техніки, пов'язаних з аналогією закону чи аналогією права (сторінки 45, 185 і далі).

Дисертант зазначає, що в правовій доктрині розрізняють як матеріальну, так і процесуальну аналогію, причому щодо останньої висловлюються певні застереження. Водночас Кодекс адміністративного судочинства України, як слушно підкреслює автор, формує таку правову конструкцію, за якої твердження про неможливість застосування процесуальної аналогії видається необґрунтованим. Більше того, аналогія закону та аналогія права повинні розглядатися як засоби юридичної техніки, що надають адміністративному суду можливість обрати спосіб захисту порушеного права, прямо не передбачений у законі, але необхідний у конкретній ситуації для забезпечення ефективного його (права) захисту.

На схвалення заслуговують й інші положення, висновки і пропозиції, представлені у роботі. Більшість з них знайшли відображення у наукових працях автора дисертації.

Зміст дисертаційної роботи висвітлено достатньо повно; виклад запропонованих у роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні джерел з проблематики дослідження. Дисертант сформулював висновки, які здатні стати внеском у розвиток вітчизняної науки адміністративного процесу. Поставлені наукові завдання виконані у повному обсязі.

Повнота викладу результатів у наукових публікаціях

Результати дослідження апробовані належним чином у 3-х публікаціях в наукових фахових виданнях України та у 4-х тезах доповідей на наукових і науково-практичних конференціях.

Відсутність порушень правил академічної доброчесності

Порушень правил академічної доброчесності в тексті дисертації та у текстах наукових публікацій не вбачаю.

Оформлення дисертації відповідає вимогам, що висувають до такого виду робіт у наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 р. № 759).

Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація виконана українською мовою у науковому стилі.

Зауваги щодо змісту дисертації

Побіжно дисертаційне дослідження Туруті Захара Олеговича «*Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України*» містить окремі позиції, які потребують уточнення.

1. Дисертант визначив *способи захисту* порушених прав в адміністративному судочинстві як *систему* передбачених і непередбачених законом ефективних матеріально-правових засобів примусового припинення порушень з боку суб'єктів владних повноважень прав, свобод чи інтересів особи, що корелюють з суттю порушеного права та здійснюються адміністративним судом з метою виконання завдань та реалізації основних засад адміністративного судочинства на підставі поданого адміністративного позову у межах відповідної процесуальної форми, результатом чого є відновлення порушених прав, свобод чи інтересів, відшкодування шкоди, а також забезпечення верховенства права, законності, правопорядку, захищеності конституційного ладу та національної безпеки України (сторінки 62 та 63).

Далі автор роботи надав визначення *системі способів захисту* порушених прав в адміністративному судочинстві, зазначивши, що вона являє собою чітко впорядковану сукупність як передбачених, так і непередбачених законом ефективних засобів припинення порушень з боку суб'єктів владних

повноважень прав, свобод та інтересів особи, яка передбачає, з одного боку, відповідні можливості для особи звернутися до адміністративного суду і просити про захист порушених прав способом, що є ефективним та таким, що максимально відповідає суті порушених прав, свобод чи інтересів, сприяє їх відновленню, відшкодуванню шкоди, а, з іншого боку, створює умови для справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення адміністративним судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод чи інтересів особи від порушень з боку суб'єктів владних повноважень (сторінка 131 і далі).

В якості елементів зазначеної системи дисертант виокремив: 1) юридичне підґрунтя для застосування способів захисту; 2) самі способи, що мають визначений потенціал для конкретної ситуації з метою поновлення певних прав, свобод чи інтересів; 3) суб'єкти звернення; 4) суб'єкти, щодо яких ставиться питання про застосування конкретних способів захисту; 5) суб'єкти правозастосування (адміністративні суди); 6) об'єкт системи – публічно-правовий спір, що виник у зв'язку з неналежним виконанням суб'єктом владних повноважень властивих йому функцій (сторінка 207 та інші).

З огляду на викладене дозволю собі зробити такі висновки: *способами захисту прав є засоби припинення їх (прав) порушень з боку суб'єктів владних повноважень*; ці засоби формують систему; кожен з названих вище елементів системи є таким засобом, що у взаємодії з іншими елементами (засобами) забезпечує виконання завдання адміністративного судочинства.

Отже, під час публічного захисту важливо почути відповіді на наступні запитання. 1) Чи співпадає даний висновок із позицією дисертанта, задекларованою у дослідженні? 2) Чи можна без застережень всі елементи розглядуваної системи називати засобами припинення порушень з боку суб'єктів владних повноважень?

2. Дисертант здійснив порівняльний аналіз моделей законодавчого закріплення способів захисту порушеного права у 3-х процесуальних законах

– Кодексі адміністративного судочинства України, Цивільному процесуальному та Господарському процесуальному кодексах України (сторінка 90 і далі). На його підставі він дійшов висновків, більшість з яких є важливими для подальшого удосконалення відповідних положень усіх процесуальних законів й, одночасно, полегшення їх практичного застосування (обрання) як особами, що звертаються за захистом порушених прав, так і суддями, які уповноважені ухвалити рішення про спосіб такого захисту.

Як видається, цей аналіз не охопив питання про процесуальні наслідки обрання позивачем неналежного способу захисту порушеного права. У зв'язку з цим під час публічного захисту цікаво почути від дисертанта відповідь на запитання, чи вбачає він різницю між наслідками обрання позивачем неналежного способу захисту в адміністративному й цивільному чи господарському судочинстві?

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Не дивлячись на висловлені міркування, є всі умови для того, щоб вважати дисертацію Туруті Захара Олеговича самостійною, достатньо кваліфікованою науковою працею, в якій отримано нові результати у дослідженні способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України. Рецензована робота включає раніше не презентовані положення, що отримані автором особисто. Нові науково обґрунтовані результати у сфері правової науки розв'язують важливу науково-прикладну проблему. Дисертація має відповідну наукову цінність і містить важливі положення для подальшого розвитку системи права та системи законодавства в Україні.

Зважаючи на викладене, вважаю, що дисертація на тему *«Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України»*, яка підготовлена за спеціальністю 081 «Право», відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами,

внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2019 р. № 283, від 19 травня 2023 р. № 502, від 3 травня 2024 р. № 507, від 8 квітня 2025 р. № 426), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341, від 19 травня 2023 р. № 502 та від 3 травня 2024 р. № 507), а її автор – Турутя Захар Олегович, заслуговує на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційна опонентка –

докторка юридичних наук, доцентка,
професорка кафедри права факультету права
закладу вищої освіти «Український католицький університет»

Надія ПИСАРЕНКО

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 12:39:56 14.08.2026

Назва файлу з підписом: відгук_Турутя.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 39.8 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: відгук_Турутя.docx
Розмір файлу без підпису: 36.7 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Писаренко Надія Борисівна
П.І.Б.: Писаренко Надія Борисівна
Країна: Україна
РНОКПП: 2620615609
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 12:39:55 14.08.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП monobank | Universal Bank
Серійний номер: 10FF6F932221FA00F9BA20000000000193014C76
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету імені В.М.Каразіна
доктору юридичних наук, доценту Карині РОСТОВСЬКІЙ
майдан Свободи 4, Харків, 61022*

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора МИРОНЮКА Романа Вікторовича на дисертацію ТУРУТІ Захара Олеговича на тему «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» у разовій спеціалізованій вченій раді

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Становлення, подальший розвиток та ефективна діяльність системи адміністративного судочинства України у напрямі захисту прав, свобод та законних інтересів є неможливими без ефективного застосування всього комплексу способів захисту таких прав як передбачених, так і не передбачених законом. Усе це потребує комплексного наукового підходу до розуміння способів захисту порушеного права, а також їх бачення як цілісної системи, розуміння позову у контексті ініціювання їх застосування адміністративним судом та законодавчих засад правозастосовної діяльності у цій сфері. Крім того, потребують свого з'ясування також і питання, пов'язані з розробкою критеріїв класифікації способів захисту порушених прав та формування наукових підходів щодо умов застосування способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві.

У цьому контексті комплексне дослідження способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України, у межах якого розглядаються як теоретичні, так і практичні засади реалізації ефективних способів захисту у цій сфері має суттєвий рівень актуальності як для поглиблення адміністративно-процесуальної доктрини України, так і для удосконалення законодавства про адміністративне судочинство та практики його застосування, що зумовлює безапелечну актуальність дослідження здійсненого Захаром Олеговичем.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій

Для реалізації поставленої у дисертаційному дослідженні мети та завдань, а також для належного обґрунтування сформульованих висновків, було використано такі методи: системно-структурний метод – при здійсненні класифікації способів захисту порушених прав і свобод в адміністративному судочинстві (підрозділи 2.1; 2.2); - догматичний – при здійсненні аналізу змісту нормативно-правових приписів КАС України щодо завдань адміністративного судочинства, принципів його здійснення та способів судового захисту (підрозділи 1.3; 2.1; 2.4); порівняльно-правовий (синхронний) – при здійсненні порівняльного аналізу положень КАС України із положеннями ЦПК України та ЦК України, а також ГПК України (підрозділ 1.3); порівняльно-правовий (діахронний) – при здійсненні порівняльного аналізу положень КАС України із положеннями вже не чинних законодавчих актів про способи захисту порушених прав (підрозділ 1.3); формально-логічний (догматичний) – при здійсненні аналізу ознак порушення прав, свобод та законних інтересів (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3); історико-правовий – при дослідженні еволюції адміністративного судочинства в Україні; - статистичний – для аналізу відповідних показників діяльності адміністративних судів та аналізу судової практики (підрозділ 2.3); моделювання – при формуванні пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства про адміністративне судочинство у напрямі удосконалення застосування способів захисту порушених прав і свобод (підрозділ 1.3).

Таким чином, рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій у дисертаційному дослідженні значною мірою визначається результативним застосуванням комплексу загальних і спеціальних методів наукового пізнання. Саме їх поєднання дозволяє забезпечити належну глибину аналізу, системність викладу та переконливість отриманих висновків.

Емпіричну основу дослідження становлять законодавство про адміністративне судочинство, господарське процесуальне, цивільне, цивільне

процесуальне законодавство України, практика діяльності адміністративних судів, юридичні позиції Конституційного Суду України, практика ЄСПЛ.

Мета роботи полягала у тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України і практики його реалізації розкрити адміністративно-правові характеристики способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві України та надати науково-обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у цій сфері. Об'єкт та предмет сформульовані вдало.

Влучне визначення мети й завдань дисертації дало змогу дисертанту послідовно й системно розкрити структуру та зміст дослідження, що сприяло цілісності викладу матеріалу. Дисертація постає як самостійне й комплексне дослідження, яке має достатній науково-теоретичний та прикладний рівень і характеризується завершеністю та аргументованістю.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним дослідженням, що присвячене проблемам формування та реалізації способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві України в результаті чого запропоновано науково-обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у цій сфері.

В результаті проведеного дослідження сформульовано ряд нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем, зокрема:

- запропоновано авторське розуміння системи способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві;
- запропоновано авторську концепцію «ефективного захисту права в адміністративному судочинстві України»;
- сформульовано підхід, у відповідності до якого конкретизоване наповнення змісту інших способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві повинно здійснюватися із застосуванням

засобів юридичної техніки, пов'язаними з процесуальною аналогією закону чи аналогією права;

- удосконалено теоретичні положення щодо системи способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, яка складається з таких елементів: 1) юридичне підґрунтя застосування способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві; 2) самі способи захисту, які є ефективними для застосування до конкретних ситуацій у межах порушених прав, свобод та законних інтересів; 3) суб'єкти звернення; 4) суб'єкти, щодо яких ставиться питання про застосування конкретних способів захисту порушених прав; 5) суб'єкти правозастосування (адміністративні суди); 6) об'єкти системи – публічно-правовий спір, який виникає у зв'язку з виконанням чи не виконанням стороною, що здійснює публічно-владні управлінські функції таких функцій, унаслідок чого відбувається порушення прав, свобод та інтересів особи;

- дістали подальшого розвитку підходи щодо аналізу судової практики у сфері адміністративного судочинства, на підставі чого було сформульовано такі критерії застосування способів захисту порушених прав: 1) легітимна мета, що суттєвим чином повинна корелювати з суттю порушених прав і свобод; 2) наявність відповідного порушення суб'єктом владних повноважень прав, свобод або законних інтересів особи на момент її звернення до адміністративного суду; 3) реальність порушення індивідуальних та конкретизованих прав і свобод; 4) наявність матеріально-правової заінтересованості позивача, що передусє розгляду питання стосовно правомірності рішення, яке оскаржується; 5) наявність спору, що базується на порушеному праві, яке підлягає судовому захисту; 6) дотримання пропорційності між пропонованими, а в подальшому і застосованими адміністративним судом способами захисту порушених прав та поставленою метою; 7) доведеність та обґрунтованість застосування відповідних способів захисту; 8) забезпечення максимально дієвого поновлення порушених прав за існуючого законодавчого регулювання; 9) адекватність фактичним обставинам

справи; 10) не суперечливість докорінній сутності позовних вимог, визначених особою, що звернулася до суду; 11) узгодженість із обов'язком суб'єкта владних повноважень діяти виключно у межах, порядку та способу, передбаченого законом; 12) наявність в особи, яка звернулася з позовом, суб'єктивного матеріального права або законного інтересу у його розумінні органом конституційної юрисдикції, на захист якого подано позов; 13) забезпечення через застосування конкретного способу захисту поновлення порушеного права, а у разі неможливості такого поновлення – гарантування можливості отримати відповідну компенсацію; 14) повне забезпечення мети правосуддя та дотримання процесуальної економії;

- обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення законодавчої техніки при викладенні положень КАС України щодо застосування способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві.

3. Оформлення дисертації

Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам до наукових робіт такого рівня. Структура дослідження побудована логічно, з дотриманням принципів пропорційності, взаємовиключення та неперервності; розділи й підрозділи органічно пов'язані між собою, що дало змогу автору послідовно й системно проаналізувати широкий спектр питань, пов'язаних із застосуванням способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві. Мета та завдання, визначені у вступі, узгоджуються зі змістом дослідження та його узагальнюючими висновками. При цьому всі висновки, рекомендації та пропозиції мають конкретний характер і об'єднані спільною ідеєю теоретичного вдосконалення процесуальних аспектів застосування способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві.

Завершують дисертацію підсумкові висновки, які узгоджуються з матеріалом, викладеним у двох розділах, та мають узагальнюючий характер, що забезпечує цілісність і завершеність роботи.

4. Повнота викладу результатів в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертації відображено в 3 наукових статтях, опублікованих у виданнях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, одна з яких опублікована у зарубіжному виданні, а також здійснено опублікування 5 тез доповідей.

5. Зауваження і дискусійні положення

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень, зокрема:

1. При визначенні актуальності тематики дисертації у вступі роботи автор зазначає науковий доробок тематики дисертації, обмежуючись лише перерахунком прізвищ дослідників. Натомість варто було б, по-перше, деталізувати назви робіт та їх авторів, які принаймні останнє десятиріччя присв'ятили дослідженню даної тематики; по-друге, звернути увагу на роботи офіційних опонентів та рецензентів, наукові праці яких дотичні до проблематики дослідження.

2. Законодавством, а саме в статті 5 КАС України визначено способи судового захисту прав громадян через звернення до адміністративного суду, зокрема відповідно до пункту 6 частини 1 статті 5 КАС одним із них є стягнення з відповідача - суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю. Автором досліджено переважно теоретичні положення реалізації даного способу захисту прав громадян, а також запропоновано шляхи удосконалення законодавчих положень формування даної норми законодавства. В той же час для визначення ефективності реалізації даної норми в дисертації варто було б приділити більшої уваги дослідженню емпіричної складової, а саме практиці діяльності адміністративних судів щодо її застосування та стану виконання рішень судів щодо застосування даної норми.

3. Автором досліджено дискрецію суду щодо визначення способів захисту прав громадян, зокрема на виконання норми частини 2 статті 5 КАС України в якій визначено, що «захист порушених прав, свобод чи інтересів особи, яка

звернулася до суду, може здійснюватися судом також в інший спосіб, який не суперечить закону і забезпечує ефективний захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень». Окрім цього здобувачем запропоновано внести зміни до КАС України щодо забезпечення правової визначеності щодо можливості особи у відповідності до закону просити суд про захист прав в інший спосіб. В той же час в роботі варто було б більше приділити уваги дослідженню інших способів захисту прав громадян, не визначених в статті 5 КАС України, тобто більш повно проаналізувати дискрецію суду, а саме результати судової практики щодо застосування альтернативних способів захисту прав громадян.

4. У дисертації автор оминає дослідження питань «судової преюдиції», тобто способів досудового захисту прав громадян, які порушуються в діяльності чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, що цілком узгоджується з предметом дослідження. Адже питання досудового розгляду адміністративно-правових спорів в різних формах (долучення медіації, адміністративне оскарження) є вкрай актуальним з огляду на зарубіжну практику і з метою зменшення навантаження на суди. Варто було почути думку автора з приводу цього питання.

Водночас зазначені спірні моменти та окремі недоліки не знижують загальної цінності дослідження, оскільки свідчать про самостійність мислення автора та складність поставленої проблеми, яку він зумів вирішити у межах дисертації.

6. Загальний висновок

Дисертаційне дослідження ТУРУТІ Захара Олеговича на тему «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України» за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам МОН України.

Дисертація виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права, процесу

та діяльності. Дисертаційна робота є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують наукове завдання.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що дисертаційне дослідження на тему «Способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві України» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням та має високий науково-теоретичний та прикладний рівень, а її автор ТУРУТЯ Захар Олегович заслуговує на присудження за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент –

Професор кафедри

адміністративного права і процесу

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

Роман МИРОНЮК

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 12:38:34 15.08.2026

Назва файлу з підписом: Відгук Миронюк на дисертацію Турутя.docx.p7s
Розмір файлу з підписом: 42.3 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук Миронюк на дисертацію Турутя.docx
Розмір файлу без підпису: 25.0 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: МИРОНЮК РОМАН ВІКТОРОВИЧ

П.І.Б.: МИРОНЮК РОМАН ВІКТОРОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2828810856

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 12:38:33 15.08.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000073AEA8019079C007

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00